

Forord

Dette nummer af NyS præsenterer læseren for fire forskellige tilgange til sprog: Fra udviklingen af test til diagnosticering af ordblindhed over amerikadansk som det blev talt af danske indvandrere og deres efterkommere op til 1970'erne, og brugen af påhængsudtryk i moderne københavnsk talesprog til en eksperimentel undersøgelse af opfattelsen af fokus og af skelen mellem leksikalske og grammatiske størrelser.

Anna Steenberg Gellert og Carsten Elbro lægger ud med artiklen *Kan en dynamisk afkodningstest i børnehaveklassen bidrage til at forudsige læsevanskeligheder i 1. klasse?* Artiklen fremlægger foreløbige resultater fra et studie af læsefærdigheder hos børn i børnehaven og de samme børn i første klasse. Resultaterne godtgør at man kan identificere børn med ordblindhed tidligere hvis man kombinerer traditionelle test med en såkaldt dynamisk ordblindetest. Problemet med traditionelle test er at de bygger på kendskab til dansk (skrift)sprog, og derved risikerer man at fejldiagnosticere fx børn der har dansk som andetsprog, som ordblinde. Med en dynamisk ordblindetest anvender man et konstrueret minialfabet som børnene lærer til brug for selve testen, uafhængigt af faktorer som bogstavkendskab og fonologisk opmærksomhed.

Artiklen *'Det er easy at tale engelsk også'. Amerikadansk i 1970'erne* af Karoline Kühn handler om udviklingen af amerikadansk. Betingelserne for det danske sprog blandt de danske udvandrere og deres efterkommere i USA i første halvdel af det 20. århundrede var hårde: Den danske gruppe var lille, og danskerne bosatte sig ikke i tætte samfund som andre indvandrergrupper gjorde. Dette var sammen med andre socio-økonomiske faktorer medvirkende til at det danske sprog blandt emigranterne var genstand for en hurtig tilbagegang sammenlignet med fx svensk og norsk. Karoline Kühns analyser af optagelser af dansk-amerikanske talere fra 1970'erne viser imidlertid at der trods den hurtige tilbagegang nåede at udvikle sig sproglige nyskabelser der skaber særlige leksikalske og syntaktiske amerikansk-danske funktioner som systematisk afviger fra dansk i Danmark.

Med artiklen *'Mathilde bor på Amager og sådan noget'*. Danske påhængsudtryk's interaktionelle funktioner i interview-situationen behandler Anne Larsen en gruppe udtryk i dansk som endnu kun har fået sparsom opmærksomhed. Det er udtryk af typen *og sådan noget, eller den slags* o.l. På baggrund af en dybdegående analyse af et interview samt et supplerende materiale fra andre interview viser Anne Larsen at danske påhængsudtryk har en række forskellige interaktionelle funktioner til fælles, uanset hvilken konjunktion der indleder dem. Dette er i modstrid med hvad andre forskere har argumenteret for.

Nikoline Munck Vinther, Kasper Boye og Line Burholt afrapporterer i artiklen *Grammatikken i baggrunden – opmærksomhed under læsning* en psykolingvistisk undersøgelse af to mekanismer der udnyttes af sprogbrugere til at signalere hvordan opmærksomhed prioriteres i komplekse meddelelser: fokus og kontrasten mellem leksikon og grammatik. Hvor fokus traditionelt har været anerkendt som et middel til at signalere opmærksomhed, er undersøgelsen en af de første der på et teoretisk grundlag undersøger den rolle leksikon-grammatik-kontrasten spiller i denne sammenhæng. Resultaterne viser at grammatiske elementer tiltrækker mindre opmærksomhed end leksikalske elementer, hvorimod elementer i fokus vs. elementer i ikke-fokus ikke er genstand for samme grad af forskel i opmærksomhed.

NyS-redaktionen ønsker læserne god fornøjelse med denne brede vifte af sprogvidenskabelige artikler.